

**„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja
maamajanduse tegevusvaldkonnas“**

Raamleping nr 222076

Aasta-aruanne

01. jaanuar 2022 – 31. detsember 2022

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökogu,
Põllumajandusuuringute Keskus.

Jaanuar 2023

Sissejuhatus

Teadmussiirde pikaajalise programmi põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas (edaspidi ÜhendPIP) eesmärgiks on olemasolevate teadmiste ja innovaatiliste lahenduste kohta teabe levitamine ning teadmussiirde tegevuste koordineerimine ja korraldamine. Programmi viiakse ellu vastavalt Eesti põllumajanduse ja toidutootmise arenguvajadusele ning erinevate arengukavade eesmärkidele. Korraldatakse teadmussiirde tegevusi, tehes seda erinevaid osapooli kaasates nii otsustusprotsessis kui ka tegevuste elluviimisel.

Riigihanke 222076 „Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“ ehk ÜhendPIP hankijaks ehk Tellijaks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi PRIA). Aasta-aruanne esitatakse programmi juhtkogule tutvumiseks.

Programmi aruanne sisaldab nii üldosa kui ka aruande lisades kokkuvõtteid iga valdkonna kohta eraldi. Aruanne on sisendiks järgmiste toetusmeetmete ja hangete disainil. Lisad annavad statistilist pilti, üldossa toome mustrid, korduvad küsimused ja teemapüstitused. Detailne aruanne on oluline valdkondade spetsialistidele ja elluviijatele uute detailsete tegevuste kavandamiseks.

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
Programmi töökorraldus.....	3
Aja- ja tegevuskava täitmise ülevaade	3
Valdkondade poolaasta kokkuvõtted	5
Programmi tulemuslikkuse analüüs	15
Tagasiside Tellijale	19
Lisad 1-8	21

Programmi töökorraldus

Hanke ühistäitjad on Eesti Maaülikool (edaspidi EMÜ), Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (edaspidi EPKK), Eesti Taimekasvatuse Instituut (edaspidi ETKI), Eesti Toiduainetööstuse Liit (edaspidi Toiduliit), Maaelu Edendamise Sihtasutus (edaspidi MES), Mahepõllumajanduse Koostöökogu (edaspidi Mahekoogu) ja Põllumajandusuuringute Keskus (edaspidi PMK). PMK ning ETKI ühinemisel moodustatud Maaelu Teadmuskeskus (METK) jätkab riigihanke täitmist 2023. aastal.

Programmi rakendamise olulised osad on

- teadmussiirde tegevuste elluviimine,
- teabesalve arendamine ja ajakohastamine ning
- vajadusi arvestava otsustusprotsessi tagamine.

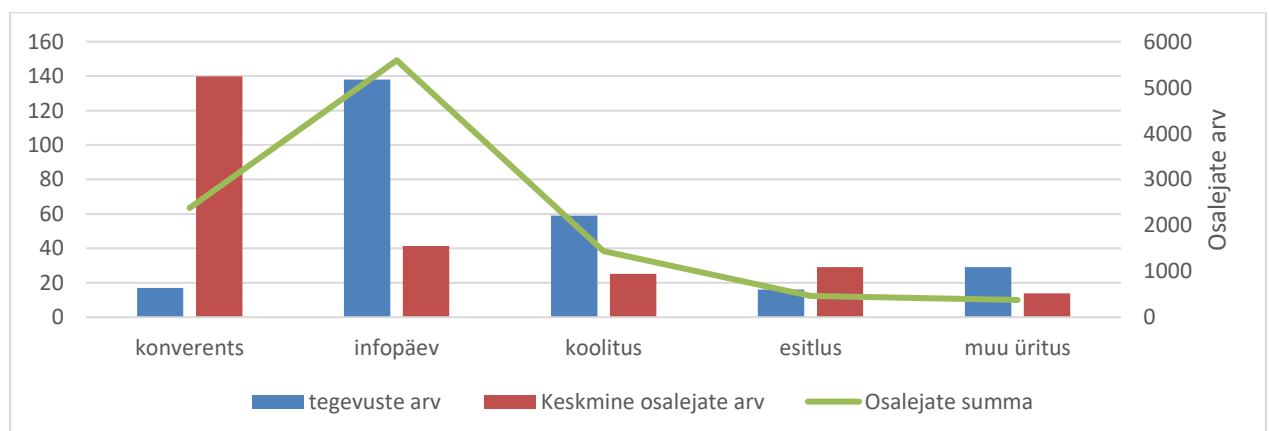
Hanke ühistäitjad on tellimuses esitatud tegevuste elluviimise omavahel jaotanud: iga täitja vastutab enda elluviidavate tegevuste planeerimise ja nõuetekohase läbiviimise eest. Iga ühistäitja vastutada on vähemalt üks teemavaldkond ja samast organisatsioonist on ka valdkonna koordinaator.

Projektijuhi ja valdkondade juhtide vahel toimuvad regulaarsed kohtumised, samuti toimuvad ühistäitjate organisatsioonide vahelised üldkoosolekud. ÜhendPIPi laiapõhjalisuse tõttu on programmil üks juhtkogu ja pea igal valdkonnal eraldi valdkondlik nõukogu. Kogudes läbiarutatud tegevuste tellimus on sisendiks raamlepingu alusel sõlmitavale iga-aastastele hankelepingutele. Juhtkogu ja valdkondlike nõukogude koosseis on esitatud eelmiste aruannete lisades.

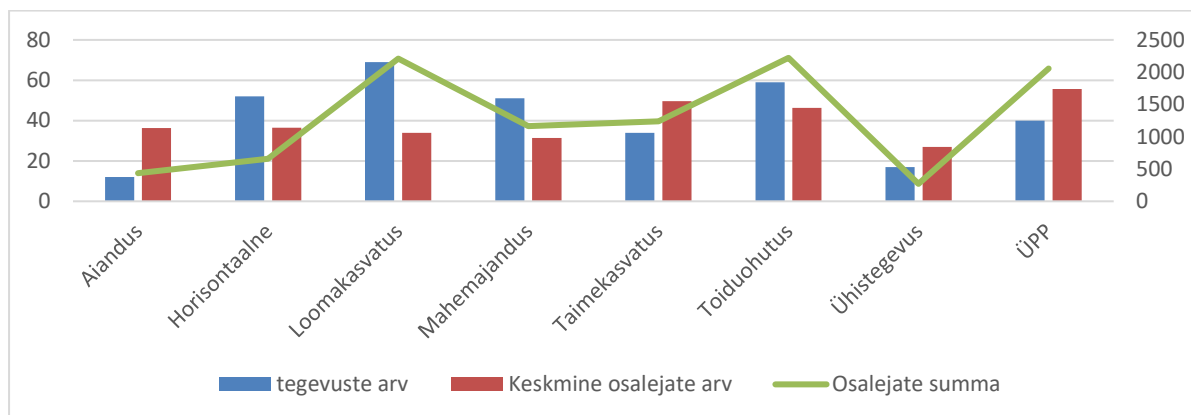
Programmi tegevused on avaldatud teemalehel <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/>.

Aja- ja tegevuskava täitmise ülevaade

Aastal 2022 on ellu viidud **kokku 259 osalejatega tegevust** (joonis 1) hulgaliselt artikleid, videoid, taskuhäälinguid. Täpne tegevuste hulk on kirjeldatud valdkondade tegevuste ülevaadetes (lisad 1-8). Valdkondade viisi on keskmine osalejate arv näidatud joonisel 2.

Joonis 1. Ülevaade ÜhendPIPi osalejatega üritustest 2022. aasta kohta tegevuse vormi järgi

Joonis 2. Ülevaade ÜhendPIPi osalejatega üritustest 2022. aasta kohta teemavaldkondade viisi

2022. aastale kavandatud ja ellu viidud tegevuste loetelu on leitav veebis www.pikk.ee ja üksikasjalik kirjeldus on esitatud aruande lisades.

Programmi eelarve (kuni 3,5 miljonit eurot) jaotati valdkondade vahel lähtudes varasemast kogemusest, varasema PIP projekti olemasolust kui valdkonna tulevikuväljavaadetest. 2022. aasta on ÜhendPIPi jaoks ainuke täisaasta (2021 ja 2023 täitmised on lühemad kui 12 kuud), seetõttu on kalendriaasta tegevuste arv ja eelarve väga suur. Ülevaade programmi eelarve kasutamisest on esitatud [joonisel 3](#).

Valdkond	algsest kinnitatud eelarve	2021 täitmine	2022 eeldus	2023 lepingu maht	Muudatuse ettepanek	Lõplik valdkonna eelarve
Aiandus	300 000	116 400	134 300	49 200	0	300 000
Horisontaalne	510 000	134 223,3	202 490	176 300	133 800	643 800
Loomakasvatus	450 000	5 000	308 500	141 500	7 000	457 000
Mahemajandus	450 000	177 110	207 090	65 660	0	450 000
Taimakasvatus	680 000	179 350	300 020	198 890	-1 700	678 300
Toit ja toiduohutus	450 000	39 060	183 855	222 900	-1 300	448 700
Ühistegevus	260 000	17 000	65 700	80 500	-96 800	163 200
ÜPP	400 000	101 920	113 020	141 510	-41 000	359 000
	3 500 000	770 063,3	1 514 975	1 076 460	0	3 500 000

Joonis 3. Ülevaade ÜhendPIPi eelarve kasutamisest

Programmi alguses jaotatud eelarvet on valdkonniti rakendatud erinevalt ning kogu programmi ulatuse ära kasutamiseks otsustas juhtkogu (23.01.2023 istungil) valdkondade jaotust muuta, tuues jäägid valdavalt horisontaalse valdkonna eelarvesse kokku.

Valdkondade 2022 aasta kokkuvõtted

Aianduse valdkonnas viidi ellu kõik kavandatud tegevused: toimus 4 infopäeva, Aianduse visioonikonverents, 7 esitlustegevust erinevates aianduse alamvaldkondades. Ühtegi muudatust 2022. tegevuste korraldamisel ei tehtud. Valdkonna sihtgrupiks on eelkõige kogenud aiandustootjad kui ka alustajad, aga osaleda saavad füüsilised isikud/väiketootjad ja tudengid, kelle teabe vajadus ja ootused on erinevad.

Esitlustegevused toimusid vastavalt temaatikale Eesti Maaülikooli Polli Aiandusuuringute Keskuses, Eesti Maaülikooli mahekeskuses, EMÜ Rõhu katsejaamas, aga ka ettevõtetes. Aiandusliidu poolt korraldatav visioonikonverents on mitu aastat toimunud Eesti Põllumajanduse Aastanäituse (EPA) raames Eesti Rahva Muuseumis Tartus. Aeg ja koht on huviliste poolt hästi vastu võetud.

Tagasisides märgiti, et soovitakse naaberriikide aiandustootjate tegevuste ja turgude tutvustust, räägitaks biotõrjest ja uutest taimekaitse võimalustest mahetootmises; rohkem ka ilutaimedest ja lillekasvatusest; ühistegevuse võimalustest ja Eestis tegutsevate ühistute lugusid. Infopäevade osas on oodatud edaspidi teemad: aianduse uudistoodete tutvustus; sordiaretus; huvi pakuvad ka erinevate uuringute tutvustused; taimekaitsevahendite kasutamine; taimekaitsetööd; uued tehnoloogiad, katmikaiandus.

Horisontaalse valdkonna teemaplokid on ettevõtte juhtimine, keskkond (sh biomajandus, süsinik) ja digitaliseerimine (sh teabesalv). Ellu viidi 14 infopäeva, 2 konverentsi, 7 koolitust, 2 õpiringi, 10 veebiloengut. Koostati ja avaldati 12 taskuhäälingut/artiklit, majandusarvestuste teabematerjal, 5 artiklit infolehes Põllumehe Teataja, infolehed Tark Talu ja EPKK nädalainfokiri. Hallati veebilehti www.pikk.ee ning www.toiduteave.ee. Kindlasti on vaja jätkata artiklite avaldamist erinevates vormides. Artiklid jõuavad sihtrühmadeni nii veebiversioonis kui ka mõnedel juhtudel trükituna.

Teabematerjal „Majandusarvestuse alused“ ilmus planeeritult suve lõpus (artikkel avaldati septembris). Maamajanduses alustamise kogemusi käsitlevad taskuhäälingud ja temaatilised artiklid ilmusid suvest sügiseni mitme kuu vältel. Autori kinnitusele on ta saanud palju positiivset tagasisidet just tootmisega alustajatelt või selle kaalujatelt.

Erinevaid digilahendusi on vajalik tutvustada nii sündmustel, aga ka järele vaadatavate videotena ka edaspidi - Huvi videote vastu näitab juba see, et praeguseid salvestusi on vaadatud ca 80 korda ka ilma aktiivse teavitusega.

Huvi toimunud infopäevade ja koolituste vastu sõltub õppe valdkonnast. Täitjale ootamatult oldi vähe huvitatud süsinikuneutraalse tootmise teemadest. Infopäevade-koolituste puhul olid populaarsed biomajanduse toetusmeetmete, taastava põllumajanduse ja ökosüsteemi teenuste tegevused. Ökosüsteemi teenuste infopäeva osalejate tagasiside kinnitas, et selline infopäev, kus alguses räägitakse teemast teoreetiliselt ja pärast vaadeldakse tutvustatud looduses, annab väga hea ülevaate. Ootuspäraselt vähe oli osalejaid tööohutuse ja töötervishoiu teemal.

Taastav põllumajanduse teema on järjest populaarsem (ÜhendPIPi raames korraldati sama pealkirjaga infopäevad ka taimekasvatuse teemavaldkonnas). Erinevad eksperdid/praktikud lähenevad teemale veidi erinevalt ning erinevate arvamuste ja kogemuste tutvustamine annab tootjatele mõtteid oma tootmise ümberkujundamiseks. Veidi keeruliseks muudab selle teema käsitlemise tootjate teadmiste väga erinev tase - osad tootjad on ise palju lugenud ning praktikatega katsetanud, teised kuulevad sellest esimest korda.

Sellel aastal korraldati mitmeid inimeste, meeskondade, ettevõtete juhtimise teema sündmusi. Erinevate aramusliidrite kinnitusel on tegemist teemaga, millega vaevleb iga ettevõtte juht, kuid abi küsida ei osata ning koolitustele jõutakse harva. Korraldajad näevad selget vajadust kombineerida metoodilise käsitusega õpet mitteformaalsete kogemuste jagamise aruteludena. Põllumajandusettevõtete juhtidel ei ole harjumust või aega arutleda juhtimisvõimekuse üle. Infopäevade-koolituste-õpiringide (ettevõtete külastuste) kombinatsioon toob juhte ühte mõtteruumi pikema aja vältel, luues valmisoleku juhtimisest mõtelda, kuulata, rääkida.

Veebi ehk teabesalve haldamise ülesanne tähendab nii sündmuste kui ettekannete ja materjalide sisestamist, olemasoleva materjali ümberkujundamist kui uute tekstide loomist. Suurimad muutused veebis www.pikk.ee 2022. aastal on olnud programmiversiooni uuendamise, kujunduse ja kasutajasõbralikkuse seisukohast. Teemaatilise teabe ajakohastamiseks loodi eraldi alamdomeen teabesalv.pikk.ee, mis võimaldab teabe esitamist oluliselt kasutajasõbralikumalt ning kiirelt. Alanud on valdkondade tekstide uuendamine ekspertide poolt.

Loomakasvatuse valdkonnas toimus kokku 35 infopäeva, 19 nii ühe- kui mitmepäevast täiendkoolitust, 6 konverentsi, 3 siseriiklikku õppereisi või ettevõtte külastus ja 1 õpiring ning ilmus ajakirja „Tõuloomakasvatus“ 4 numbrit. Õpe on toimunud nii auditooriumis, farmis, veebis kui hübriidõppena. Osalejad on olnud väga tänulikud iga praktikat sisaldava õppe eest.

Sündmused on katnud enamikke põllumajandusloomade liike, kõige enam muidugi veiseid. Lisaks käsitleti muid loomakasvatusega seotud aspekte, nt biogaas. Seakasvatuse teemal korraldati kaks sündmust järjestikustel päevadel. Ühele sektorile suunatud infopäevade korraldamine kahel järjestikustel päeval tekitab vabama õhkkonna, inimeste kokkusulandumise ja aktiivsema omavahelise arutelu.

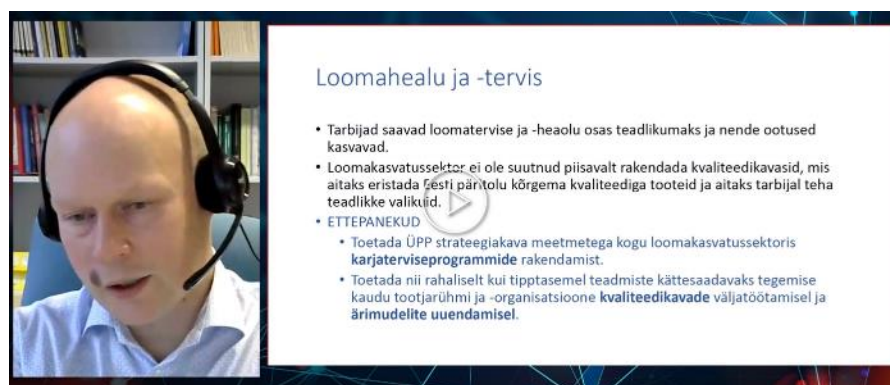

Karjatervise koolitus (260 tundi) koosnes kaheksast kahepäevasest auditooriumis toimuvast ning kuuest farmivisiidist. Auditooriumi päevadel korraldatakse enamasti ka veebiülekanne või salvestamine, kuna nii pika õppe puhul on osalejatel aeg-ajalt ikka võimatu kohale sõita. Farmivisiitide päevadel toimub õpe väikestes gruppides, kus korraga juhendavad kaks õppejõudu. Järgmistele karjatervise koolitustele on vajadus kaasata välislektoreid.

Lihaveisekasvatuse konverentsil kasutati ära unikaalset võimalust, kuna Eestit külastas 3 tuntut lihaveisekasvatuse eksperti USA-st ja Kanadast. Palusime neid teha konverentsil lühike kokkuvõtte reisil nähtust ning anda soovitusi meie loomakasvatajatele. Kõige populaarsem ettekanne, mille kohta oli arvukalt küsimusi, käsitles ökosüsteemiteenuste maksete väljavaadet.

Lihafoorum 2022 pealkirjaks oli „Toit kui eluenergia“, läbiv teema toidujulgeolek. Eestis ei ole aastaid isegi riiklikul tasandil peetud vajalikuks luua programme toidu julgeoleku tagamiseks, sest toitu on külluses. Aasta 2022 on toonud kaasa küsimused gaasivarustuskindlusest, igapäevased teemad elektrihindadest kuni selleni, et mis saab siis kui toimuvad üle Eesti laiemad elektrikatkestused.

Lamba- ja kitsekasvatajate konverents omab aastatepikkust traditsiooni ning on eelkõige vajalik üldisema laiapõhjalise info jagamiseks. Sel korral oli konverentsi rõhk looma heaolul ja tervisel. Uus ÜPP eelarveperiood loob võimaluse toetada koostöös valminud karjatervise programme. Eelkõige oligi konverents suunatud mõttega, et karjaterviseprogrammi peab sektor ise välja töötama ning alles siis on võimalik saada oma tegevusele riigipoolset tuge.

Loomahealu ja -tervis

- Tarbijad saavad loomatervise ja -heaolu osas teadlikumaks ja nende ootused kasvavad.
- Loomakasvatusektor ei ole suutnud piisavalt rakendada kvaliteedikavasid, mis aitaks eristada Eesti päritolu kõrgema kvaliteediga tooteid ja aitaks tarbijal teha teadlikke valikuid.
- **ETTEPANEKUD**
  - Toetada ÜPP strateegiakava meetmetega kogu loomakasvatusektoris karjaterviseprogrammide rakendamist.
  - Toetada nii rahaliselt kui tipptasemel teadmiste kättesaadavaks tegemise kaudu tootjarühmi ja -organisatsioone kvaliteedikavade väljatöötamisel ja ärimudelite uuendamisel.

Veebiinfopäeva formaat on muutunud osalejate hulgas eelistatuks. Väljakuulutatud auditoorse tegevuse puhul eeldatakse osalejate poolt, et korraldaja on valmis õpet läbi viima ka hübriidvormis. Ära jäid mõned sügisesse kavandatud infopäevad ja koolitused tiheda sündmuste graafiku tõttu. Õppereiside korraldamisest tuli valdavalt loobuda, kuna hinnatõus ei oleks toonud kaasa märgatava kahjumi. Mõnel puhul oli ärajäämise põhjuseks ka kokkulepitud lektori või vastuvõtjate loobumine. Tiheda ajagraafiku tõtu toimumata jäänud tegevused on kinnitatud 2023. aasta tellimuse hulka.

Kokkuvõtlikult teemad, millest ollakse huvitatud:

- Loomakasvatust puudutav seadusandlus; Põllumajandusloomade (piimaveised, lihaveised, hobused, väikemäletsejad) heaolu;
- Kvaliteetne sööt ja selle olulisus;
- Tõuaretus ja geneetika (looma liigiti eraldi);
- Kõik, mis puudutab looma tervist (looma liigiti eraldi);
- Noorloomad – heaolu, söötmine, tervis;
- Bioturvalisus ja taudiennetus;
- Linnukasvatus;
- Mesindus;

- Uued tehnoloogiad ja digitaliseerimine;
- Koostöö (uurimisasutused, erialaliidud, tootjad);
- Valdkonda puudutavate uuringute tutvustus.

Mahemajanduse valdkonnas toimus kokku 37 tegevust, millest kuus olid mitmepäevased (sh neli õppereisi välisriiki) ja 28 sisaldasid ettevõtete või katsejaamade külastusi. Avaldati 20 materjali (ajakirjad, teabelehed, trükis, tõlkematerjalid, juhendmaterjal, videod ja videoloengud) ja juhendati ettevõtteid.

Aruandeperioodil ellu viidud tegevused katsid kõiki mahemajanduse valdkondi: taimekasvatus (sh marja- ja puuviljakasvatus ning maitse- ja ravimtaimede kasvatus), loomakasvatus (sh mesindus, piimakarjakasvatus, lihaveisekasvatus ja lambakasvatus), lisaks ka laiemad mahemajanduse teemad (sh toitlustus).

Korraldati valdavalt kohapealseid üritusi ning vaid 7 veebisündmust. Veebisündmustel osalejate arv on siiski valdavalt suurem kui kontaktsetel kohtumistel. Tegevused toimusid üle Eesti, neist enamus ettevõtetes, sest õppimine üksteise kogemustest ja praktilise poole nägemine on osalejate tagasiside põhjal väga oluline. Samuti saavad kontaktsetel üritustel osalejad jagada paremini oma kogemusi ja üksteisega suhelda, mis aitab kaasa sektorisisesele koostööle. Õppereisid on tegevuse arendamiseks vajalike teadmiste ja inspiratsiooni saamiseks väga olulised. Erinevatesse riikidesse toimuvaid õppereise soovitakse igal aastal ja neid peetakse olulisemaks kui infopäevi.

Sihtgrupiks on nii pikaajalise kogemusega mahetootjad kui ka uued alustajad, kellel on erineva tasemega teabe ootused ja vajadused. Seda arvestatakse tegevuste planeerimisel ja sihtgrupi teavitamisel. Osades tegevustes on osalenud ka tavatootjaid.

Taimekasvatuse valdkonnas soovitakse praktiliste õppepäevade jätkumist nii praktikute juures tootmisettevõttes kui ka katsekeskustes. Samuti oodatakse teraviljakasvatuse teemalise õpiringi jätkumist. Kõrgelt hinnati taimekasvatuse õppereisi Austriasse, järgmist õppereisi soovitakse Leetu, et tutvuda sealsete mahetootmise praktikatega. Edasiste tegevuste puhul on huvipakkuvateks teemadeks mahetootmisesse sobivad sordid, vahekultuurid, väetamine, taimekaitse, mahetootmises lubatud sisendite kasutamine (lubjad, tuhad, mineraalid, biostimulandid), süsiniku sidumine ja süsinikukrediidi võimalused, huumuse sisaldus mullas, kompostimine, taastava põllumajanduse praktikad jm.

Marja- ja puuviljakasvatuse valdkonnas soovitakse praktiliste õppepäevade jätkumist nii praktikute juures tootmisettevõttes kui ka katsekeskustes. Infot soovitakse nii erinevate kultuuride (nt ploom, maguskirss, viinamari, õun, astelpaju) kasvatustehnoloogiate (väetamine, taimekaitse, koristuse mehhaniseerimine), mahetootmisse sobivate sortide kui ka saaduste väärindamise ja turustamise kohta.

Maitse- ja ravimtaimede valdkonnas soovitakse külastada ka teisi maitse- ja ravimtaimekasvatuse ettevõtteid, et õppida just praktilisest kogemusest ja otsida ka

koostöövõimalusi. Samuti pakuvad huvi maitse- ja ravimtaimede väärindamise ja turustamisega seotud teemad.

Köögiviljakasvatuse puhul on suur huvi välismaise info vastu, soovitakse välislektoritega infopäevi ja õppereise. Lisaks on huvi ka tegevuste vastu, mille käigus külastatakse tegutsevaid maheköögiviljakasvatajaid.

Mesinduse valdkonnas toimunud varasemate tegevuste mõjul asutati 2022. a mahemesinikke ühendav MTÜ Eesti Mahemesinikud, kes on nüüd heaks koostööpartneriks huvipakkuvate teemade valikul ja tegevuste korraldamisel. Edaspidi soovivad juba pikemalt tegutsenud mahemesinikud just kahepäevaseid üritusi, mille raames oleks võimalik pikemalt aktuaalsetel mahemesinduse teemadel ja koostöövõimaluste üle arutada. Soovitakse rohkem ka mahemesinduse kuvandi ja turundusega seotud teemade käsitlemist ja tutvuda erinevate mesilatega.

Piimakarjakasvatuse valdkonnas eelistatakse ka edaspidi kahepäevaseid sündmusi, mille raames oleks võimalik külastada teisi mahepiimakarjakasvatajaid ja pikemalt arutelda mahepiimanduse ja koostöövõimaluste teemadel. Osalejad pidasid väga vajalikuks ja kasulikuks just õppereisi Rootsi.

Lihaveisekasvatuse valdkonnas on osalejad huvitatud, et kontaktised üritused toimuksid nende tegevuskohale võimalikult lähedal. Soovitud teemadest mainiti tagasiside puhul liha kvaliteediga seonduvat, karja tervist puudutavaid teemasid, rohumaade majandamist ja portsjonkarjatamist, talvise söötmise korraldamist ja söötmissplatse, lihaveiste iseloomu hindamist jm.

Lambakasvatuse valdkonnas soovitakse edaspidi kõige rohkem ettevõtetes toimuvate üritustega jätkamist, ka õppereise. Kõrgelt hinnati praktilise poole nägemist (nt lammaste hindamise demonstratsioon). Soovitud teemade valik on lai (nt talvine söötmine ja talvised söötmissalad, karjavalve- ja karjaaiakoerad, erinevad karjaaiasüsteemide lahendused, lammaste tervishoid, karjamaade majandamine jm).

Mahemajandus - suur huvi on erinevate ÜPP strateegiakava toetuste vastu, mida mahetootjad taotlema saaksid.

Peaaegu kõikides valdkondades soovitakse väga õppereise välisriikides. Välisriigi õppereisid annavad tagasiside põhjal palju uusi ideid ja kindluse valitud tee jätkamiseks. Oma silmaga nägemine ning suhtlemine teiste riikide tootjatega on väga innustavad.

Ka välislektorite kaasamine on jätkuvalt väga vajalik, kuna sektori arendamiseks on kodumaise teabe vähesuse tõttu vaja kogemuste ja täiendava teabe hankimist teistest riikidest. Lisaks ei olegi mitmete teemade osas kohapealseid eksperte, nt mahelinnukasvatus. Samuti oodatakse kontaktseid praktilisi õppepäevi ettevõtete külastamisega.

Valminud videotest, videote tõlgetest ja videoloengutest on praeguseks kõige suurema vaatajaskonna kogunud loomakasvatuse valdkonnas valminud videod, tagasiside põhjal soovivad temaatilisi videosid lisaks lihaveise- ja lambakasvatajatele ka teiste valdkondade tootjad, nt mesinikud ja köögiviljakasvatajad.

Taimekasvatuse valdkonnas viidi läbi 12 infopäeva ja 4 konverentsi, 7 esitlustegevust ja 2 õpiringi; anti välja 9 erinevamahulist teabematerjali, koostati 2 video ning hallati taimekaitse monitooringusüsteemi. 2022. aastal toimus nii traditsioonilise sisuga tegevusi nagu Agronoomia konverents või esitluspäevad täitjate juures, aga viidi läbi ka uusi tegevusi, mida varasemalt taimekasvatuse valdkonnas pole tehtud nagu õpiringid, infopäev teravilja koristusjärgsest käitlemisest ja esitlustegevus liigirikkusest.

Toimus 4 hübriidkonverentsi: „Agronoomia 2022“, „Uued lahendused taimekaitses“, „Viljelusvõistlus 2022 lõpukonverents“ ja „Teraviljafoorum 2022“. Konverentside veebiülekanne vastu oli suur huvi, on märgata, et huvi kohapeal osalemise vastu on vähenenud. Kõik täitjad

tõdesid, et viimasel hetkel loobus osalemisest arvestatav hulk saali registreerinud osalejaid. Paljud algselt saali registreerinud huvilised osalesid siiski konverentsil veebi teel.

Teravilja koristamisjärgse käitlemise infopäevi korraldati kolmel korral. Teema on põllumajandustootjatele väga oluline, kuna teraviljade koristusjärgset käitlemist ei ole aastakümne jooksul süvitsi käsitletud. Sellele andis kinnitust nii osalejate tagasiside kui ka erinevate ettevõtete soov saada infopäeva materjale ja kokkuvõtet, et neid oma klientidele jagada.

Mesinduse infopäeval tutvustati mitmeid mesilaste käitumisega seotud uuringuid ja ka taimekaitsevahendite jääkide koguseid taimedes ja nende mõju mesilastele. Põllule oli rajatud erinevate seemnesegudega variante, et pikendada põllul korjeperioodi läbi erineva õitsemisaja. Katsepõllu kõrval oli ka mesila, mis andis võimaluse jälgida mesilaste käitumist, millal korjel käiakse ja millised õied on atraktiivsemad. Paljudele meeldis praktiline võimalus näha milliseid erinevaid liike on meil korjetaimedena võimalik kasvatada. Huvitav oli näha, et kimalaste eelistused on erinevad tarumesilaste eelistustest.

Kartulikasvatusega seotud üritusi toimub vähe, põllupäevad võiksid toimuda ühel aastal teadusasutuses ja järgmisel aastal põllumajandustootja juures. Järgmistel üritustel soovivad osalejad kuulda ettekandeid kartuli tasuvusest, haigustest ja mahekartulikasvatusest. Kuigi ETKI mahetaimekasvatuse esitluspäeval esitletakse ka mahekartulikatseid, siis võimalusel tuleks neid katseid näidata ka ainult kartulile orienteeritud põllupäeval.

Sellel aastal toimus infopäevi taastavast põllumajandusest. Eesmärk oli tutvustada taimekasvatuses kasutatavaid taastava põllumajanduse võtteid, arutleda kuidas praktikaid Eesti tingimustes rakendada. Teemakäsitus koosnes teoreetilisest päevast, mille raames antakse ülevaade taastava põllumajanduse olemusest põhiprintsiipidest ja praktikatest ning praktilisest päevast, kus külastati Aru Põllumajanduse OÜd. Süsteemsed käsitlust tunnustati, järgmisena soovitakse koolitusi kultuuride rotatsioonist, ringmajandusest, energiakriisi lahendustest, efektiivsest majandamisest ja seda isegi spetsiifilisemalt.

Põllumajandustootjatele ei ole üllatuseks, et taimekasvatuse protsesside digitaliseerimine tagab toomise kuluefektiivsuse ja jätkusuutlikkuse. Intelligentsed sensorid ja mõõtmistehnoloogia, kõrge resolutsiooniga laotuskaardid ja kogemused asukohapõhises taimekasvatuses, tagavad uue kvaliteedi põllutöödel. Täppisviljeluse infopäeva osalejate tagasiside: põllurobotid on täna oma maksumuselt veel kallid ja ei ole ka piisavalt katsetatud nende töökindluse ja tööohutuse osa. Väiksemad või inimese poolt kontrollitavad robotid tunduvad täna igati asjakohased, et vähendada tööjõumuret.

2022. a tegevusperioodil toimus 7 esitluspäeva. Lisaks tavapärasele esitlustegevustele, viidi esmakordselt läbi esitlustegevus põllulindude elurikkusest. Tagasiside põhjal võib öelda, et antud esitluspäev pani osalejaid mõtlema rändlindude tegevusele hoopis teise nurga alt, kui seda on vaid nende põldudelt hirmutamise. Kuna esitlustegevuste periood kogu põllumajandussektoris on pikk ja tihe, siis seab see korraldajatele korraliku väljakutse, et pakkuda külastajale huvitavaid ja uusi teadmisi. Kuigi esitluspäevadel on osalejate arv suhteliselt korralik, siis peab tulevikus mõtlema, millised esitluspäevad pakuvad põllumajandustootjale kõige rohkem huvi ning milline formaat on kõige

praktilisem. Võimalusel tuleks eelistada pigem lühemaid päevi, et osalejaid ei külvataks infoga liiga üle. Maheviljeluse esitluspäev on üks populaarsemaid esitluspäevi. Esitluspäeva sisu hinnatakse kõrgelt, kuna see on sõltumatu ning tulemused pole mõjutatud ettevõtete poolt.

Esmakordselt toimus taimekasvatuse valdkonnas õpiringid. Mõlemad õpiringid said väga hea tagasiside osalejate poolt. Teaduselt põllumehele õpiring omas suurt väärtust, sest kasu ei saanud õpiringist mitte ainult põllumajandustootjad, vaid ka ETKI ise. Hetkelise seisuga on alustatud koostööd põllumajandustootjatega taimekaitse monitooringu raames.

Läbiviidud üritustel osales 1319 osalejat. Tegevused toimusid nii kontaktüritustena, hübriidüritusena kui ka veebis. Parimat tagasiside said üritused, mida oli võimalus jälgida nii veebis kui ka osaleda kohapeal saalis. Võimalusel tuleks tulevikus osalejate arvu suurendamise eesmärgil läbi viia rohkem hübriidüritusi. Oluliseks peetakse endiselt välislektorite esindatust konverentsidel, samuti ka praktikute ettekandeid. Teemadest pakuvad huvi muld, taimekaitse, täppisviljelus, sordid ja väetamine. Kiideti esitluspäevi, kus oli võimalik ise mõõteriistu proovida või mulda kaevata.

Heintaimede sileerimise optimaalse aja seiret esimese niite soovitusel avaldati veebiartiklitena mais ja juunis. Taimekaitse monitooringusüsteemi veebirakendus on kättesaadav aadressil <http://tase.etki.ee>, teavitusi avaldatakse veebilehtedel ja sotsiaalmeedias, veelgi operatiivsemalt saab need liitudes WhatsAppi grupiga.

Toidu ja toiduohutuse valdkonnas toimus 22 infopäeva, 23 veebipõhist täienduskoolitust, 4 konverentsi ja õppereis välisriiki. Ilmus 5 elektroonilist teabematerjali, avaldati 7 veebiseminari ja 2 loengu salvestused.

Konverentsid, infopäevad ja koolitused toimusid valdavalt planeeritud ajal ja huvi nende vastu oli suur. Konverentsi veebiülekanne vastu oli suur huvi, saali tuli osalejaid vähe. Märkata oli ka, et inimesed registreerusid saali, kuid loobusid sisuliselt „viimasel hetkel“.

Mitmed pakutud koolitused on toimunud aastast-aastasse, kuid siiski on osalemise huvi suur. Enamus infopäevi toimus veebis. Suuremale sihtrühmale suunatud infopäevadel (e-kaubandus, õigusaktid, märgistamine, trendid, toiduohutuskultuur, toidupettuste ennetamine, laboriuuringud, toidu jälgitavus) osales keskmiselt 70 inimest. Kitsamale sihtrühmale suunatud infopäevadel (piimatootmise infopäevad, gluteenivabade toodete infopäev, joogivee proovivõtjate väljaõpe, nõuded valdkonnas alustajale) osales keskmiselt 19 inimest. Kontaktinfopäevad olid 2022. a teemadel, mis tõesti eeldasid kokku saamist – ettevõtte külastus ja praktiline õpe. Vähem osalejaid oli kontaktsetel infopäevadel, kuid seetõttu, et vastuvõtavad ettevõtted või infopäeva toimumise ruumid seadsid piirid osalejate arvule.

Veebisündmused ei anna küll vahetut kontakti lektori ja osalejate vahel, kuid võimaldavad suurel hulgal osalejatel saada esmaseid teadmisi. Tagasisidest nähtub, et kuigi igatsetakse ka kontaktõpet on veebikoolitusel osalenu jaoks väga oluline aja kokkuhoid, mistõttu planeeritakse ka edaspidi enamik sündmusi toimuma veebis. Veebisündmuste kahjuks räägib küll ka kohatine kehv internetiühendus, mistõttu on osalemine ebamugav. 2022. aasta oktoobris korraldatud järgmise aasta tegevuste planeerimiseks küsitluses uuriti ka eelistust toimumiskoha suhtes (veeb või auditoorne). 41% vastanutest eelistas kindlalt veebisündmusi, 11% eelistaks kindlasti füüsilist kokkusaamist ning 48% jaoks sõltub eelistus teemat. Seda arvestades on praktilise suunitlusega infopäevad 2023. aastal planeeritud füüsiliste kohtumisena, kuid suurem osa toimuvad siiski veebis.

Tagasisides soovitatavad teemad korduvad: on teemasid, mida on juba käsitletud, aga mida küsitakse taas. Hoolimata sellest, et aastaid on pikaajaliste programmide raames tegevusi läbi viidud, soovatakse ikka samu teemasid. Inimesed vahetuvad, teemakäsitlused uuenevad, nõuded muutuvad. Ka on varasemas tagasisides märgitud, et ettevõtetesse tuleb üha enam tööle inimesi, kellel puudub erialane haridus, mistõttu on täienduskoolitused/infopäevad/materjalid väga vajalikud. Oluline on jätkata erineva ettevalmistuse ja teadmiste tasemega osalejatele suunatud infopäevi/koolitusi, anda välja nii keerukamaid sisulisi teabematerjale kui ka n.ö sissejuhatust teemasse.

Tagasisides ilmneb, et soovitakse nii valdkonnaspetsiifilisi kui ka üldisi koolitusi/infopäevi (nt spetsiifilisemaid hügieenikoolitusi pagari- ja kondiitritoodete, piima esmatootmise, taimsete saaduste ja tapahügieeni osas). Sageli eelistaksid osalejad, et kogu info oleks koondatud neile olulise valdkonna põhiselt. Jätkuvalt soovitakse, et infopäevad/koolitused oleksid rohkem praktilise suunitlusega, inimesed jagaksid oma kogemust, ametnikud tooksid konkreetseid näiteid, tehtaks simulatsioone ja antaks täpsemaid soovitusi nõutava dokumentatsiooni osas. Koolituste tagasisides tuntakse väga palju huvi mikrobioloogia temaatika vastu sh labori igapäevatöö, erinevate laborikatsete ja toodete uurimise võimalused. Enesekontrollisüsteemi loomine ja parendamine on endiselt olulised teemad sh eraelamus toidu valmistamise kontekstis. Huvi tuntakse ka kvaliteedi- ja ohutuse juhtimissüsteemide parendamise vastu rahvusvaheliste näidetele tuginedes. Uue teemavaldkonnana on välja toodud nt ulukiliha esmakäitlemise temaatika ja inimese mikrobioota roll toitumisel ja seedimisel. Küsitakse palju ka erinevate vabatahtlike standardite (BRC, ISO, IFS) koolitusi.

Mitme teabematerjali väljatöötamine oli täitja pingutustest hoolimata oodatust ajamahukam ja keerukam, mistõttu esitati materjale kooskõlastamiseks planeeritust hiljem ja mitmed jäidki erinevatel põhjustel tegemata. Kokku valmis 2022. a 5 erineva mahuga teabematerjali.

Veebiseminaride lühiformaat on hästi vastu võetud. Seminaride pikkus oli kuni 1,5 tundi olenevalt osalejate aktiivsusest ja küsimuste arvust. Eelregistreerimist ei olnud, seminaride toimumise veebikeskkonna lingid avaldati eelteadete juures. Kuulajaid oli seminaride toimumise ajal, samuti on vaadatud salvestusi. Saab väita, et see on hea formaat teemade lühidaks käsitlemiseks. Formaati on ennast õigustanud olukorras, kus on vaja käsitleda mõnd huvipakkuvat teemat, kuid infopäeva nõutav pikkus, 3 akadeemilist tundi, ei tule kokku.

Veebilehel www.toiduteave.ee edastatakse infot programmi toidu ja toiduohutuse valdkonna tegevuste kohta ning toiduohutuse erinevate valdkondade infot laiemalt. Olulisi erinevusi külastatavuse statistikas aastate lõikes ei ole. Lehelt teavituste saajate nimekirjas on nüüd 641 aadressi.

Ühistegevuse valdkonnas ellu viidi 6 infopäeva, veebikonverents, üks täienduskoolitus ja kaks õpiringi. Valmis kuus videofilm ja neli taskuhäälingut. Kõik infopäevad toimusid kas veebis või Tartus. Veebikonverentsil arutati, missugused väljakutsed ootavad põllumajandust ja kuidas aitavad neid lahendada muu seas ühistud. Kuigi inimesed suudavad toidutootmise ja põllumajanduse tulevikku prognoosida, ei ole see raudkindel. Vahetu mõjuga probleemid on välisriikides sisuliselt samad Eesti põllumajanduseski – kliimamuutuse ja Ukraina sõja mõju, tööjõupuudus ja noorte vähene huvi valdkonna vastu.

Noorte ühistusse kaasamise infopäeva eesmärk oli jagada infot ning selgitada välja, mida noored põllumajandustootjad ja potentsiaalsed ühistute liikmed ühistutelt ootavad ning kuidas ühistu poolt pakutavaid teenuseid arendada, et motiveerida noori liituma. Noore maaettevõtja seisukohast on olulised ühistu pakutavad majanduslikud argumendid, ent samuti on tähenduslik nende sotsiaalne mõju. Maapiirkonnas on eriti tähtis (ühte)kuuluvustunne, mida hästi toimivad ühistud kindlasti pakuvad.

Õpiringi kogemus näitab, et hoolimata võrdlemisi üksühesele asjaajamisele on ühistu asutamise protsess ikkagi keeruline – rääkimata näiteks tootjaorganisatsioonidega seotust. Tähelepanu tuleb pöörata selle juriidilisele poolele, ent samas ei tohi varju jääda dokumentide sisuline tähendus. Näiteks põhikirjaga pannakse paika ühistu olemus, mistap tuleb seda koostades olla eriti tähelepanelik.

Videod ja taskuhäälingud tõstavad avalikkuse teadlikkust ühistutest ja parandavad nende kuvandit, tutvustades erinevaid ühistuid ja nende tegevusi. Tegevuslood kannavad ühte tuumsõnumit – ühistud võimaldavad põllumajandustootjal teha midagi sellist, mis on üksiküritajale (enamasti) võimatu. Protsess on mõistagi pikaajaline ja raskesti mõõdetavate indikaatoritena. Ent tasapisi jõuavad ühistud inimeste peadesse ka muu kui ainult negatiivsega. Edasi tuleb jätkata ühistute positiivse kuvandi loomisega, mida aitab teha positiivsete ja ka muude näidete välja toomine.

Mainekujunduslik mõju võib paista teisejärguline, ent Eesti ühistute seisukohast on see võib-olla esmatähtis. Hoiu-laenuühistutega seotud skandaalide tõttu vaatab avalikkus ühistuid – sealhulgas põllumajandusühistuid – teatava pessimismiga. Paratamatult mõjutavad alatasa avalikuks tulevad probleemid potentsiaalset põllumajanduse liikmeskonda.

Üks ÜhendPiP-i ühistevuse valdkonna tegevuste suhtelise ebapopulaarsuse põhjus on seotud asjaoluga, et ühistuid tajutakse ikkagi võrdlemisi väheolulistena. Nendel on turukorralduse seisukohast mõju põllumajandusele, kuid üksiktootjate seisukohast jäävad ühistud ikkagi võõraks. Seetõttu on vaja tegeleda kahe näiliselt vastandliku tegevusega:

- parandada väga laias mõttes ühistute kuvandit;
- lahendada väga kitsaid üksikute ühistute või sihtrühmade probleeme.

Põllumajanduspoliitika valdkonnas korraldati 2022. aastal 1 konverents (Mullapäev), 25 infopäeva, 10 koolitust ja üks õppereis Rootsi, anti välja teabematerjalid Nõuetele vastavus ning Mulla ABC - mullavesi. Kõigi välja valitud tegevuste puhul on kindel seos ÜPP erinevate abinõudega, mitmed tegevused aitavad täita toetuste saajate koolitustel osalemise nõudeid. Ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) abinõud on erinevad põllumajanduslikud abinõud, mis hõlmavad temaatiliste seaduste kohaseid abinõusid, ning on kooskõlas Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava eesmärkidega.

Mahepõllumajanduse algõppe praktilisel infopäeval osalejad pidasid väga vajalikuks seda, et tutvuti konkreetse ettevõtte tootmise, külvikorra ja tehnoloogiliste aspektidega. Alustavatel mahetootjatel on väga oluline õppida juba kogemustega tootjatelt ja selliste õppepäevade käigus saab vastuseid just paljudele praktilistele küsimustele. Peeti heaks ja vajalikuks, et taluniku kogemust kommenteeris ka nõustaja. Väga oluliseks hinnati ka järelevalveasutuse osavõttu ja info jagamist, sest väga tähtis on teada, milliste nõuetega võib just probleeme tekkida ja mida on reeglite täitmisel kõige olulisem tähele panna. Leiti ka seda, et osa infopäevi võiks kindlasti olla veebis, sest võimaldab väiksema ajakuluga olulise info kätte saada. Sooviti nii ettevõtetes toimuvaid info(põllu)päevi kui ka veebis korraldatavaid infopäevi – mõlemad on vajalikud. Osalejad pidasid infovahetust kasulikuks nii tootjate kui ka järelevalve poole pealt, samas on jätkuvalt üleval teemasid, mida on korduvalt arutatud. Väga oluline on, et leitaks ressursse maheregistri ja kliendiportaali kasutuse parandamiseks. Üldiselt pole mahenõuete järgimine mahetöötlemises keeruline, kuid raske on alustada ja aru saada, kust infot leida ja mida üldse tegema peab.

Mullapäev on väga tore üritus, mis peaks ajakirjanduses veelgi enam kajastamist leidma. Oluliseks peeti mullateemaliste dokumentaalfilmide vaatamist ja sellele järgneva arutelu vajadust. Muldade heaperemeheliku majandamise koolitustel käsitleti põhjalikumalt mulla kvaliteedi ja omaduste mõjutamist läbi mullaharimise. Lisaks arutleti erinevate põllumuldade seisundi uuringutulemuste üle, kuna väetiste säästlik kasutus on täna eriti aktuaalne teema.

Sündmustel osaleti kokku 2057 korda, keskmine osalejate arv ühel üritusel oli 40. Valdavalt toimusid üritused veebis, sest tegemist on erinevate nõuete tutvustamisega. Siiski said positiivse tagasiside eelkõige need sündmused, kui ettekandja oskas siduda nõuete selgitamise praktiliste näidetega. Õppereisi korraldamine osutus täitjatele ülimalt keeruliseks eelkõige väga suurte kulude poolest.

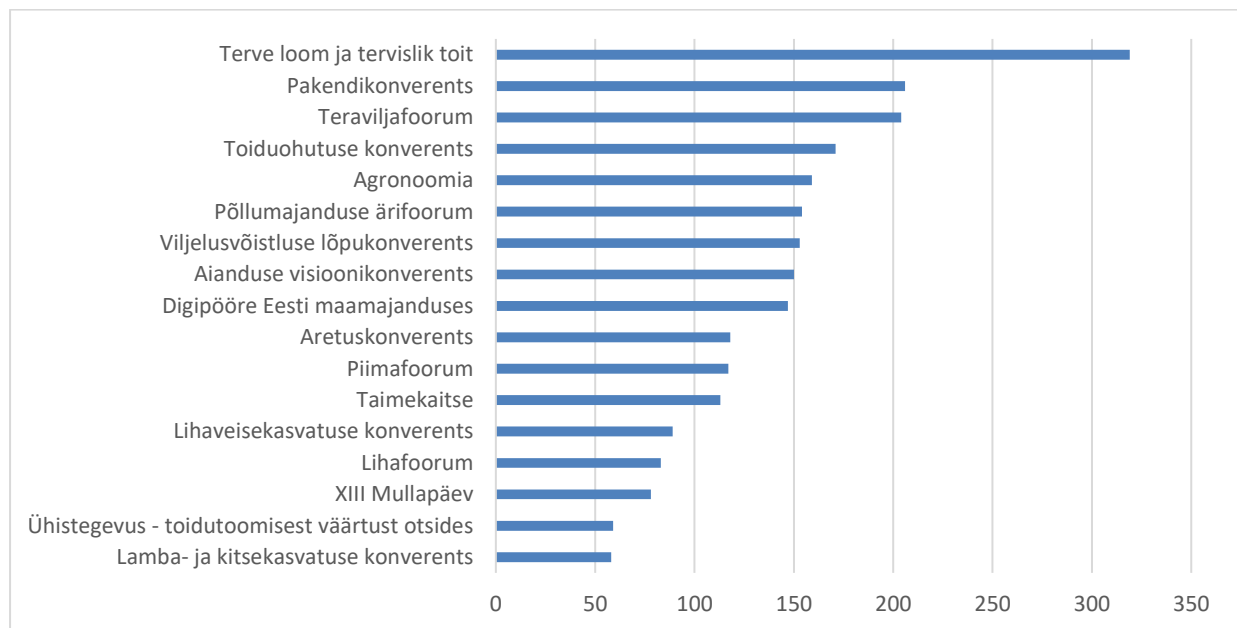

Programmi tulemuslikkuse analüüs

Peatükis esitame programmi tulemuslikkuse analüüsi ehk sihtrühma vajaduste kaardistamise, osalejate tagasiside, koostöö ja AKIS kontseptsiooni jälgimise kirjelduse, vastavalt aruande sisunõuetele.

2022. aastal ellu viidud tegevused toimusid **üle Eesti**, palju sündmuseid toimus ka veebis. Välja anti teabematerjale, sh koostati veebiartikleid, salvestati loenguid, hallati monitooringusüsteemi.

Kokku osaleti ÜhendPIPi sündmustel 10 252 korral, **keskmine osalejate arv 40,7**. Konverentside puhul oli keskmine osalejate arv 140, täienduskoolituste puhul keskmine osalejate arv 25, infopäevade puhul oli keskmine osalejate arv 41 (suurim 133 osalejaga noorte põllumajandustootjate toetuse viimane infopäev).

Joonis 4: Konverentside osalejate arv 2022. aastal toimunud sündmustel

Sihtrühma vajaduste kaardistamine toimub valdavalt sündmuste käigus nendega suheldes. Korraldajad on täheldanud, et sündmustel osalevad enamasti need, kes on harjunud sündmustel osalema või on jõudnud infolistidesse. Mitmetel koolitusel või õpiringis soovib osaleda eraisikuid, valdkonnaga veel mitte tegelevaid isikuid ning riiklike asutuste töötajaid (kes ei ole nõuetele vastavad eelkõige täienduskoolituste, ettevõtete külastuste ja õpiringide puhul). Programmi tegevused katsid nii põllumajandusega kui ka toidu töötlemisega seotud sihtgruppe..

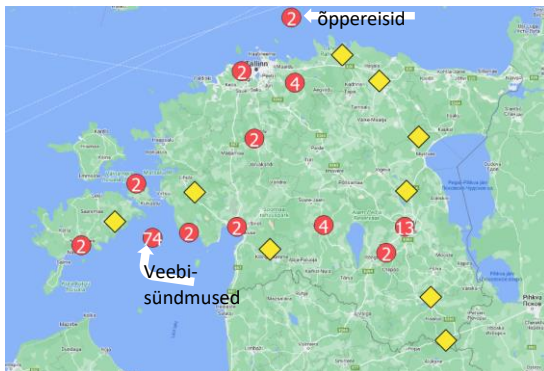
Soovitud ja tagasisides nimetatud temade hulk on kirju ja kõikehõlmav, valikute tegemine sõltub paljudest detailidest. Korduvad koolitused tagavad uute tegutsevate teadmiste pagasi. Praktiliste näidetega saab tutvuda ettevõtete külastuste kaudu. Veebipäevadele saab paremini kaasata välislektoreid teistmoodi kogemusi või lahendusi tutvustama.

Tegevuste ettevalmistamisel teeme koostööd nii valdkonnas tegutsevate asutuste ja organisatsioonidega kui ka partnerite (erialaorganisatsioonide) liikmete ja juhtorganitega.. Välislektorite kaasamisel jätkame koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega (Copa-Cogeca jt) ning erinevate koostööprojektide partneritega.

Sündmuste tagasiside näitas, et korraldatud sündmused täitsid oma eesmärgi, tagasiside korraldusele ja/või sündmusele „väga hea“ ja „hea“. Sama hästi hinnati ka lektoreid ja ettekannete sisu. Kõigi tegevuste kohta ei koostatud tagasiside küsitlusi vaid korraldati tagasiside ringi suuliselt päeva lõpus.

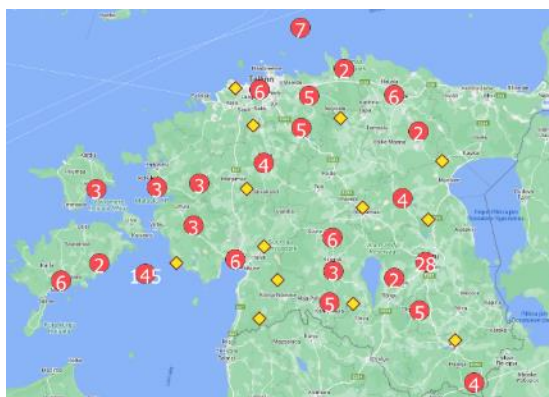
ÜhendPIPi raames on toimunud tegevusi nii veebis kui kontaktisena (joonis 5). Enamus Eesti maakondadest on sündmustega kaetud. Mitmed suure elarvega tegevused toimuvad suvel (esitlustegevused, põllupäevad), konverentsid traditsiooniliselt aasta viimastel kuudel.

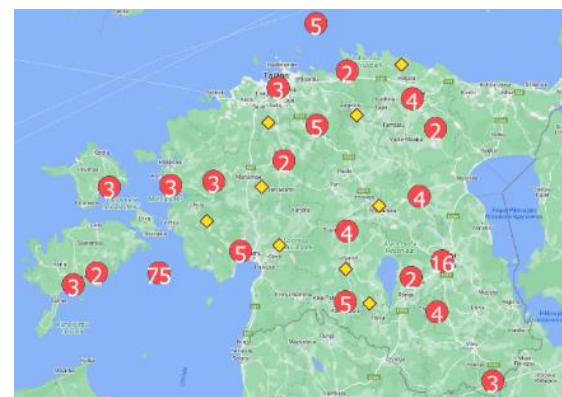
ÜhendPIPi raames jaanuar kuni juuni 2022 toimunud sündmused

ÜhendPIPi raames aprill 2021 kuni juuni 2022 toimunud sündmused

ÜhendPIPi raames 2022. aastal toimunud sündmused

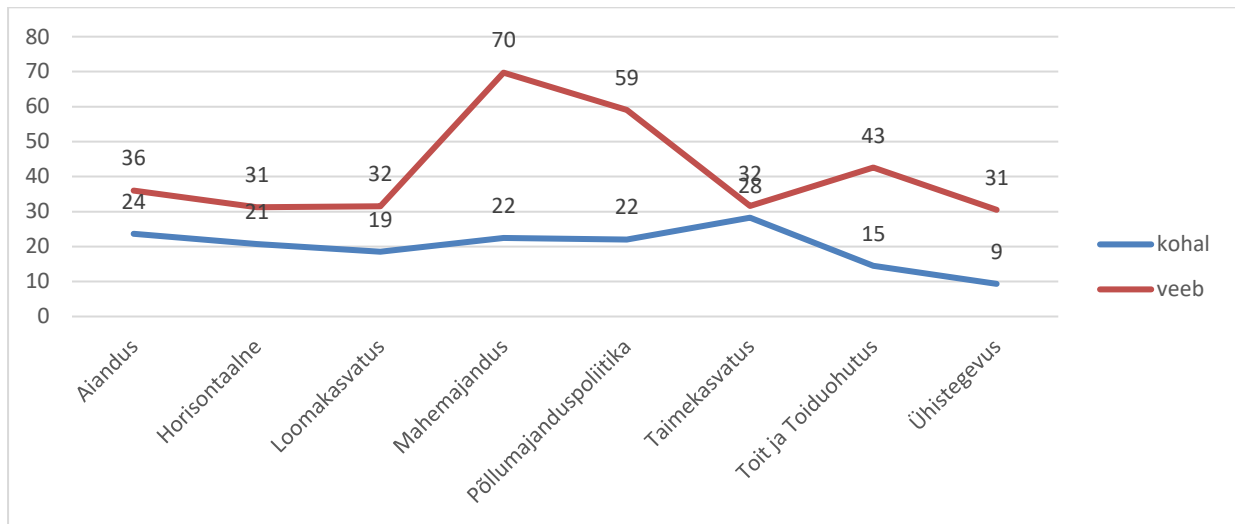

ÜhendPIPi raames 2022. teisel poolaastal toimunud sündmused

Joonis 5. Ülevaade tegevuste toimumise asukohtadest

Osalised hindavad **praktikutest** lektoreid, kes oskavad seostada teooria tegelike olukordadega. Mitmed tegevused korraldati ettevõtetes, sest õppimine üksteise kogemustest ja praktilise poole nägemine on väga oluline. Kohapeal jagatakse kontakte ja räägitakse laiematel teemadel kui päevakavas välja kuulutatud on. Kohapeal toimuvad sündmused võimaldavad koostöö arendamist. Esitlustegevuste vaatlusalad on avatud terve hooaja vältel ning lisaks konkreetsele esitluspäevale toimub teabelevi kogu aasta vältel. Valdkonnas pikalt tegutsenud ettevõtjad väärtustavad väikse osalejate arvuga tegevusi nagu õpiringid ja õppereisid. **Välislektore** kaasamine on jätkuvalt väga vajalik, kuna sektori arendamiseks on vaja näidete, kogemuste ja täiendava teabe hankimist ka teistest riikidest.

Veebis toimuvad infopäevad ja koolitused on muutunud normaalsuseks. Osalejaid on veebiüritustel rohkem, kui oleks olnud kontaktsete sündmuste korral (joonis 6).

Joonis 6: Infopäevade, koolituste jt 2022. aastal toimunud sündmuste osalejate keskmine arv valdkonniti

Konverentsid korraldatakse enamasti veebis või **hübriidsetena**, kus suurem osa osalejatest vaatab toimuvat ekraanilt. Mõned konverentsid ja infopäevad on järelvaadatavad. Samas vähendab salvestuse vaatamise võimalusest eelnevalt teadmine osalejate hulka. Täna olulised materjalid tuleb maksimaalselt avaldada ja vananemine on loomulik. Kuid avalikult avaldatu jääb veebi ringlesse ning vajab pidevat ajakohasuse hindamist ning aeg-ajalt kustutamist.

Teatud teemade või sihtgruppide puhul on osalejad veebisündmuste mugavustega niivõrd harjunud, et kontaktinfopäeva korraldamisel on keeruline vajalikku osalejate arvu saavutada. Nii kontaktsete kui ka veebisündmuste puhul ei tule kahjuks osa eelregistreerunutest kohale ega teavita puudumisest. Inimesed täidavad üha vähem saadetud elektroonilisi tagasisidevorme, mistõttu ei saa tagasisidet sageli pidada esinduslikuks ning keeruline on teha üldistavaid järeldusi näiteks jätkutegevuste osas.

Teabematerjalid (joonis 7) valmivad enamasti vaid elektroonilistena. Veebimaterjalid on avaldatud pikk.ee uudistena ja ÜhendPIP [teavikute nimekirjas](#), lisaks avaldatakse neid konsortsiumipartnerite veebilehtedel ja sotsiaalmeedia kanalites. Teabematerjalide ilmumisest annavad teada infokirjad-infolehed, otsepostitused.

Joonis 7. Näited valminud materjalidest

Ühistäitjate esindajad **tutvustavad** ÜhendPIP-ist väljaspool konkreetseid tegevusi ja koguvad taustateavet teabevajaduste ning ootuste kohta.

Tegevuste elluviijad ja valdkondade juhid saavad **teavitusi** oma meililistide kaudu vastava valdkonna teemade vastu huvi üles näidanud inimestele ja jagavad infot erinevate sotsiaalmeedia kanalite kaudu. Partnerid aitavad kaasa sündmuste vastastikuse teavitamisega. Tagasiside kohaselt saadakse sündmuste kohta teavet valdavalt **otsepostituste** kaudu.

Projektijuhi ja valdkondade juhtide vahel toimuvatel kohtumistel arutatakse nõuete täitmist ning praktilisi kogemusi elluviimisel. ÜhendPIP-i konsortsiumi üldkoosolekud toimuvad virtuaalselt.

Konsortsiumi osaliste kontaktne kohtumine 12. aprillil Viikingite külas oli hoogne. Kohtumise eesmärk oli mõelda programmi võimalustele ja tulevikule tervikuna, valdkondade vaheliste piirideta (vt **joonis 8**). ÜhendPIP on seotud toidu jätkusuutliku tootmise eesmärkidega. Samuti on oluline tehniline teostus ehk kuidas teavet kasutajasõbralikult edastada. ÜhendPIP toetab koostöö harjutamist teadmiste levitajate ja valdkondade vahel ning selleks on vaja nii tegevuste ja vajaduste pidev seire kui ka paindlikkus projekti elluviimisel

Joonis 8. Arutelu koond: mis on ÜhendPIPis oluline?

Vastavalt tehnilisele kirjeldusele tuleb programmi elluviimise käigus jälgida teadmussiirde ja innovatsiooni terviksüsteemi **(AKIS) kontseptsiooni** (illustreeriv joonis koostatud Euroopa Komisjoni materjalide põhjal¹). *AKIS-kontseptsiooni rakendamise eelduseks on erinevate osapoolte vaheliste seoste ja osapoolte koostöö väärtustamine.*

ÜhendPIP-i terve olemus järgib AKIS kontseptsiooni. Erinevaid AKIS osapooli (põllumajandussaaduste tootjad ja töötajad, teadus- ja koolitusasutused, ametiasutused,

¹ EU SCAR AKIS (2019), [Preparing for Future AKIS in Europe](#). Brussels, European Commission. Lk 25

nõustajad, meedia) esindavad nii ühistäitjad kui juhtkogusse ja nõukogudesse kaasatud isikud. ÜhendPIPi tegevused teadmussiirde arendamise viie soovitus² grupi järgi on:

- praktikate tutvustamine – erinevate teadmussiirde tegevuste korraldamine (infopäevad, esitlused, videod, õpiringid jmt), ettevõttekülastuste ja välislektorite esitluste kombineerimine teooriaga, veebilehe ehk teabesalve täitmine;
- mitmekesisus – erinevatüübiliste, erinevates asukohtades ja erineva sisukuse astmega tegevuste korraldamine, tegevusi korraldavaid organisatsioone on palju, tegevuste elluviimisesse kaasatakse lisaks ühistäitjatele ka teisi erinevaid organisatsioone ja esinejaid-autoreid;
- vastutus kvaliteedi eest – ühistäitjad vastutavad igaüks elluviidava tegevuse eest, sh nõuete ja lektorite valiku põhimõtete järgimise eest, meeskonnakoostumisel arutatakse ühiseid põhimõtteid;
- võimekuse arendamine - projekti rakendamine on jagatud ühistäitjate vahel koos kohustusega koondada sihtrühmade teabevajadusi ja -nõudlust, korraldajad võtavad aktiivselt osa tegevustest õppides nii ka ise;
- stabiilsus – ühistäitjate vahel on sõlmitud konsortsiumileping koos õiguste ja kohustuste ning rollide kirjelduste ja tegevuste jaotusega.

ÜhendPIPi panus AKIS strateegia rakendamiseks (vastavalt EL soovitustele³) on:

- teabevoogude tugevdamisel – osalejale enamasti tasuta ürituste korraldamine, regulaarsete sündmuste korraldamine (sh tuntud sündmuste seeriade jätkamine) ning elektrooniliste ja trükitud infokirjade väljaandmine tuntud korraldajate poolt;
- teadusuuringute ja praktika seoste tugevdamisel – esitlused katsekeskustes, teadusprojektide tulemuste tutvustamine infopäevade ja esitluste käigus, tegevused ettevõtetes kohapeal, praktikute ja teadustöötajate kaasamine samadele sündmustele;
- põllumajandusettevõtete nõustamisteenuste tõhustamine – nõuandeteenistuse ning konsulentide rakendamine (nii korraldaja, lektorite kui ka autoritena);
- interaktiivse innovatsiooni tugevdamine – innovatsiooninäidete esitlemine nii teabesalves tabelite kui ka uudistena, ettekannetena info- ja esitluspäevadel;
- digitaalsusele ülemineku toetamine – digirakenduste tutvustamine, teabesalve haldamine. ÜhendPIPis koos toimetamine võimaldab rohkem jälgida, mida või millisel moel teises valdkonnas tegutsetakse ning seeläbi teineteiselt õppida või ühiseid ressursse jagada.

Teadmiste vahetamist struktureerida ja innovatsiooniprotsesse edendada on vaja igas liikmesriigis. Interaktiivne innovatsioon edendab koostööd erinevate osalejate (nt põllumajandustootjad, metsamajandajad, ettevõtjad, tootekasutajad, tarbijad, teadlased jne) vahel, et teha kindlaks sihtrühmade vajadused ja kasutada parimal viisil ära üksteist täiendavad teadmised, mille eesmärgiks on ühiselt luua ja levitada praktikas rakendatavaid lahendusi. Osapooled peavad ühiste lahenduste loomiseks kohtuma ja mõtteid või muresid jagama. Seda nii põllumajanduses kui ka kõigis omavahel seotud valdkondades (väärtusahelad, keskkond, ühiskond, tarbijad jne). Teadmussiirde programm täidab AKIS raames eelkõige osalistele väga erinevates vormides kokkusaamisi võimaldavat rolli. Ilma usalduseta koostööd ei teki.

² GFRAS (2012) [Building Knowledge Systems in Agriculture. Five Key areas for Mobilising the Potential of Extension and Advisory Services](#). Position Paper. GFRAS, FAO, IFPRI, WFO, Farming First.

³ EU SCAR AKIS (2019), [Preparing for Future AKIS in Europe](#). Brussels, European Commission. lk 16, vt ka maainfo.ee

Tagasiside Tellijale

Koostöö Tellija ja Maaeluministeeriumi esindajatega on olnud konstruktiivne ning tõhus. Maaeluministeerium arvestas Ühistäitjate ettepanekuid ÜPP valdkonna tegevuste tellimuse kohta. PRIA on väga operatiivselt andnud tagasisidet raamlepingu tehniliste nüansside kohta ning kaasa mõtelnud praktilisele korraldamisele.

Täienduskoolituste, õpiringide ja ettevõtete külastuste puhul **takistab abikõlblike osalejate piirang** teemast ja koolituse sisust huvitunutel osalemist ning tekitab mitteabikõlblike osalejate pahameelt tegevuse elluviija vastu. Järjest aktuaalsemaks on muutumas korrad, kus osaleja soovib või saab jälgida üksikuid osi tervest päevast ning veebis lühiajalise osalemise tõttu (vähem kui 3 akundi) ei ole osaleja abikõlblik tegevuse elluviija jaoks.

Erinevate toetuste puhul kohustuslikest koolitustest osavõtjate andmete kandmine PRIA andmebaasi toimub käsitsi. Jätkuvalt soovitama arendada välja lahendus, mis võimaldaks sündmustel osalemise andmed **importida** PRIA andmebaasi Excel failina.

Programmi täitmisel on selgunud ühikuid, mille **maksumus ei vasta tegelikkusele** või tegevusi, millele ühikut pakutud ei olnud. Võrreldes veebitegevuste ühikhindadega on kohapealsete või kaugemates asukohtades toimuvate sündmuste ühikhinnad osutunud ebaproportsionaalselt madalaks (suur inflatsioon). Maksumus ei ole enam kohane õppereiside ja välisriigi ettevõttekülastuste jaoks ning infokirjade väljaandmiseks. Käsiraamatu tõlkimise ja avaldamise litsentsi ostmine välisriigist on tunduvalt kallim kui võimalik ühikhind lehekülje tõlkimiseks või koostamiseks (lisaks, litsentsitingimused keelavad materjali avaldamise veebilehel tasuta). Esmakordselt katsetame 2023. aastal nn farminari (osalejad veebis ja esitleja ning kaamera ettevõttes kohapeal liikumas vastavalt infopäeva teemadele) elluviimist olemasolevate ühikhindade raames, pärast mida selgub täpselt ühikhinna mõistlikkus.

Programmi tehnilise kirjelduses on nõutud taimekahjustajate monitooringusüsteemi haldamine ja teabesalve haldamine, nende tegevuste tellimuse kinnitamine nõukogu/juhtkogu otsusega on liigne formaalsus.

Järgmise perioodi tegevused

Programm plaanikohane kestus oli kavandatud kuni 30. juunini 2023. ÜhendPIP raamlepingu kohaselt on võimalik hankelepinguid sõlmida kuni 30.06.2023, kuid hankeleping ise võib kehtida sellest kauem. Seda võimalust ära kasutades sõlmiti 2023. aasta hankelepingud aasta lõpuni. Siiski kavandatakse enamikes valdkondades tegevused lõpetada poolaastaga (lõppemas ka eelarve).

- Toidu ja toiduohutuse valdkonna tegevusi jätkub aasta lõpuni (vt täpsemalt lisa 6).
- Aianduse (Lisa 1), Loomakasvatuse (Lisa 3), Mahemajanduse (Lisa 4), Taimekasvatuse (Lisa 5) ja Ühistegevuse (Lisa 7) valdkondade tegevused plaanitakse lõpetada poolaastaga.
- Põllumajanduspoliitika tegevusvaldkonnas (Lisa 8) on tegevusi ka teiseks poolaastaks, näiteks „Noorte põllumajandustootjate meetme“ infopäevad või Mullapäeva konverents.

- Horisontaalses valdkonnas otsustati enamike tegevuste elluviimine samuti poolaasta kohta, kuid kõigi tegevuste eelarvete „jääkide“ rakendamiseks lisati programmi juhtkogu otsusega tegevusi ka teise poolaasta jaoks (vt Lisa 2).

Tegevuste nimekiri on avaldatud veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpipi-tegevused/>.

Lisad 1-9

Lisad 1-8 on esitatud eraldi dokumentidena, kuna tegevusi oli palju ning aruande osad on mahukad.

- Lisa 1 Aianduse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 2 Horisontaalse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 3 Loomakasvatuse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 4 Mahemajanduse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 5 Taimakasvatuse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 6 Toidu ja toiduohutuse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 7 Ühistegevuse valdkonna tegevuste aruanne
- Lisa 8 Ühise põllumajanduspoliitika rakendamise abinõude valdkonna tegevuste aruanne

Lisas 9 on esitatud teabesalve haldamise aruanne. Elektroonilise infokeskkonna ehk teabesalve haldamine on üks suur osa ÜhendPIPi tegevustest ja selle teabe parema leitavuse jaoks on vastav osa esitletud eraldiseisvalt.